

In beweging...

'Ik ga vliegen!'

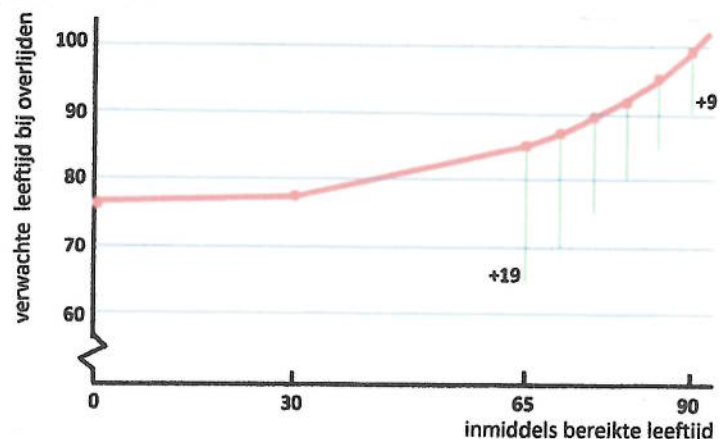
Bondiger is mijn laatste verjaardagscadeau niet samen te vatten. Willeke & Atlan kregen dit jaar een grandioos idee: we geven pappa een ervaring i.p.v. iets tastbaars.

Feitelijk was het als vraag geformuleerd met wat opties. Wilde ik zweefvliegen? Of liever zelf een Cessna besturen? Of vond ik het allemaal wat hoog gegrepen en deed ik bij voorkeur iets heel anders? Genereus lieten ze mij de keus. Dat was direct helder: de Cessna natuurlijk. Ik ben wel in voor nieuwe uitdagingen; dus zaterdagmiddag 29 juli was het zover. 'n Onvergetelijke, leuke ervaring, maar tegelijk ook een teleurstelling. Daar kom ik zo op, eerst iets meer achtergrond.

Met bijna twee decennia in het vooruitzicht

"Wat ga jij doen met de 19 jaar die nog voor je ligt?" Die vraag stelde ik dit voorjaar aan 38 zestigplussers. Ik wil zicht krijgen op het effect van pensioneren en daarom benaderde ik leeftijdgenoten met het verzoek eens te *sparren* over hun levensloop (noot 1). Hoe bliken zij terug, maar vooral: welke kijk op de toekomst hebben ze? Ik som hier een paar getrokken lessen op. Met als belangrijkste conclusie: je kunt niet generaliseren. De onderzoeksgroep is sowieso te klein om algemene uitspraken aan te ontlenuen. Ieders verhaal blijkt zo eigen dat zich maar een paar gezamenlijke lijnen aftekenen. Eentje betreft de te verwachten levensduur. Het CBS berekent dat jaarlijks en ik maakte er deze grafiek van: ... **Levensverwachting in de loop van de tijd**

Hoe kun je dit lezen? Volg op de horizontale as de leeftijden 0, 65 en 90 jaar, dan zie je door de rode lijn dat het aantal jaren dat iemand op een bepaalde leeftijd nog te leven heeft toeneemt met het ouder worden. Wie in Nederland geboren wordt zal naar verwachting ruim 75 jaar leven. Let wel: dat is de *gemiddelde* levensduur voor alle pasgeborenen. Sommige baby's zullen veel ouder worden, andere bereiken die 75 jaar niet. Wie 65 wordt leeft erna nog 19 jaar en zal dus op zijn 84° sterven. Weer gemiddeld genomen. Een man van 90 jaar kan verwachten bijna de 100 te halen. Wat doet de te verwachten levensduur met een mens? Mij interesseert vooral die bewust beleefde omslag van stoppen met werk, zo rond het 65° levensjaar. Want dan komt ook het einde meer in zicht. Tekent zich met 65 een tijd-ruimte af waar al jaren naar werd uitgekeken? Zo van: 'Ha! Eindelijk *pensionado*, nu kan ik doen waar ik al zo lang naar uitzie!' Of wordt vooral de leegte gevoeld nu het werk definitief wegvalt? Soms wat cynisch verwoord met: 'Mijn houdbaarheidsdatum is dus bijna verstreken.' Tussen dit soort uitersten bewegen mijn gesprekspartners, zo blijkt. Ik kom hier met een scala aan gespreksimpressies, gevolgd door wat voorlopige, persoonlijke conclusies.

Babyboomers: eerlijk over de overgang

- Eerst een voettocht naar Taizé. Alleen. Dat idee ontstond toen ik wist dat mijn baan op hield. Ik had het goed voorbereid en trok zo'n 25 kilometer per dag. Een bijzondere ervaring! Durf voor jezelf te kiezen; dat uitgangspunt hou ik nu aan.
- Ik vind het gewoon niet leuk om over de toekomst te denken. Ouder worden heeft voor mij niks aantrekkelijks. Ik realiseer me wel dat ik meer invulling nodig heb nu ik 68 ben. Maar wát?
- Sinds 4 jaar is onze toekomst eigenlijk al helemaal ingekleurd. Onze dochter bleek niet te kunnen zorgen voor ons kleinkind, dus hebben wij dat toen overgenomen. Tja, inmiddels is onze kleindochter 6 jaar en ziet ons leven er nogal anders uit dan we eerder dachten.
- Ik heb na mijn pensioen een persoonlijk statuut geschreven. Daarmee heb ik op een rijtje gezet wat de waarden zijn waar ik in mijn leven voor ga. Ik ben nu 5 jaar verder en dit statuut geeft houvast.
- Mijn leven loopt steeds zo anders dan verwacht. Ik heb nou acht keer meegemaakt, dat ik door een reorganisatie moest verkassen. Mijn huidige werk moet ik echt zien vast te houden. Tot mijn grote verdriet koos mijn man kort geleden voor een ander en hij doet niks met alimentatie. Vorige maand heb ik me opgegeven voor een schrijfcursus, want ik wil de komende tijd proberen alles schrijvend een plek te geven.

- Ik ben goed voorbereid op mijn pensioen. De bank bood ons een Pensioen-In-Zicht-midweek aan. Tijdens dat verblijf in Noordwijk kregen mijn vrouw en ik uitleg over 5 domeinen: Lichaam & Geest, Sociale Relaties, Materiële Situatie, Arbeid & Presteren en Waarden & Inspiratie. De ideeën waar ik toen op kwam, daar profiteer ik nog steeds van.
- De dingen gebeuren gewoon. Ik ben niet iemand met heftige passies. Volgende maand vertrek ik bij de overheid, daarna hoop ik me dienstbaar te maken voor mensen in de schuldsanering. Ik zie wel.
- Wat betekenen ik nog? Was dit het dan? Ik kom er niet uit.
- Hier heb je mijn nieuwe visitekaartje. We zijn pas verhuisd naar een voor ons volstrekt onbekend dorp. In die nieuwe omgeving hopen we te ontdekken wat God nog met en door ons kan doen.
- De discontinuïteit was wel heel groot. Ik heb me 43 jaar voor dezelfde werkgever ingezet en dat stopt dan abrupt. Gelukkig kon ik op een hoogtepunt afscheid nemen. Al heb ik hobby's, ik zie ook dat twee vrienden van me wel doorwerken, dat doet toch wat met me.
- Het monastieke gedachtengoed krijgt steeds meer mijn hart. Het is mijn wens om in het klooster een taak te gaan vervullen, omdat ik daar stilte, verdieping en bezinning vind. Mijn vraag t.a.v. de komende jaren: wat kan, wil en mag ik loslaten?
- Wat zit er in me? Hoe ver kan ik nog gaan? Ik heb op dit moment drie boeken in gedachten. De afgelopen jaren heb ik heel veel geproduceerd. Van de 999 opdrachten is een derde gerealiseerd.
- Op mijn 62^e vond ik het leeftijdsdiscriminatie dat ik niet verder mocht. Ik ben een echte generalist, een doener. Nu ik zes jaar verder ben doe ik als vrijwilliger nagenoeg hetzelfde als daarvoor, maar de beleving is wel anders. Je doet ertoe, als je betaald wordt.
- Betekenisvol leven, daar gaat het mij om. Dat ogenschijnlijke maakbare van vroeger, dat ben ik kwijt geraakt. Na mijn hartoperatie ben ik anders naar alles gaan kijken. In de barre werkelijkheid moet je naast elkaar staan, vind ik.

Deze fragmenten kunnen moeiteloos worden aangevuld, maar het geschakeerde beeld is zo wel duidelijk.

Wat wordt mijn Next Big Thing?

Onze jongste dochter en haar man hadden gelijk. Wat avontuur past wel bij me. Het wás een leuke ervaring dat loskomen van de grond, zelf de stuurknuppel hanteren. Tegelijk hakt de confrontatie met mijn gehoorprobleem er diep in. Zo'n haperende communicatie via microfoon & koptelefoon met de vlieginstructor had ik toch niet verwacht. Helaas, dit was eens maar nooit weer. Ik word echt ingeperkt. Dacht ik ooit op latere leeftijd saxofoon te gaan spelen om dan met een dixieland-bandje plezier te maken, dat idee is nu ook helemaal ter ziele. Vliegen? Musiceren? Dat dus niet.

Ik wil niet somberen, maar wat ga ik wél doen als er tijd voor me ligt? Want het idee op zich is al zo bijzonder: nog pakweg 20 jaar leven en dan nauwelijks druk rond geld. Wat een ruimte! Dus welke invulling? Voorlopig zit ik nog in een oriëntatiefase. Dit voorjaar reisde ik wekelijks naar Amsterdam om op de UvA hoorcolleges te volgen en zo inspiratie op te doen. *The Next Big Thing*. Je bent nooit te oud om te leren. Maar wil ik echt weer in een ander vak duiken? Een ding staat vast: ik gedij bij wat uitdaging. Daarom ga ik vanaf 6 september in elk geval wekelijks naar Rotterdam voor werkcolleges. Want ik wil met mensen verder en ik zal daarom proberen een onbekende taal in de vingers te krijgen. En al hoop ik me daar 5 jaar

voor in te zetten, dit is allemaal Deo Volente. Wat dat betreft helpt dit verhaaltje van Henri Nouwen:

Een stroompje zei: 'Ik kan een grote rivier worden.' Hij werkte hard, maar er lag een grote rots. Het stroompje zei: 'Ik ga gewoon om die rots heen.' Het stroompje duwde en duwde en omdat hij heel sterk was kwam hij om de rots heen. Al snel kwam het stroompje bij een grote muur en hij duwde er tegen. Na een poos groef het stroompje een geul en kwam er doorheen. De groeiende rivier zei: 'Ik kan het. Ik kom er doorheen. Ik laat me door niets tegenhouden.' Toen kwam er een heel groot bos. De rivier zei: 'Ik ga gewoon door en duw de bomen om.' En dat deed hij. De rivier was nu sterk en kwam aan de rand van een enorme woestijn waar de zon op brandde. De rivier zei: 'Ik ga dwars door die woestijn.' Maar het hete zand absorbeerde al het water uit de rivier. De rivier zei: 'O nee, het zal me lukken. Ik moet en zal door de woestijn heen komen.' Maar het duurde niet lang of de rivier was helemaal door de woestijn opgenomen zodat er niet meer over was dan een modderpoel. Toen hoorde de rivier een stem uit de hemel: 'Je hoeft je alleen maar over te geven. Laat mij je optillen. Laat mij het overnemen.' De rivier zei: 'Hier ben ik.' Toen tilde de zon de rivier op en veranderde de rivier in een grote wolk. Hij tilde de rivier over de woestijn heen en liet de wolk toen in regen neerdalen zodat die de akkers vruchtbaar maakte.

Er is een moment in ons leven dat we voor de woestijn staan en het zelf willen doen. Dan zegt de stem: 'Laat het los. Geef je over. Ik maak je vruchtbaar. Ja, vertrouw op mij.'